

PRIKAZ INOSTRANOG ČLANKA

SVEMIRSKI TURIZAM JE SPREMAN

Putovanje u svemir krajnji je cilj ljubitelja nebeskog prostranstva. Tom temom su se u martu 2013. godine, na seminaru „Vasijski turizam“, bavili stručnjaci iz te oblasti i eksperti osiguravača „Lojd“, voljni da prouče potencijalne rizike za tu vrstu osiguranja. Tu nije reč o vizionarstvu usmerenom ka budućnosti, jer je pitanje trenutka kada će letenje iznad 100 kilometara nad nivoom mora, tzv. suborbitalni let, postati realnost. Dovoljno je da svaki putnik plati nekoliko hiljada britanskih funti i zauzme svoje mesto u putničkom vasijskom brodu. U red za prvih 1.000 privilegovanih svemirskih turista stalo je 500 ljudi koji su pojedinačno platili 200.000 američkih dolara da se krajem ove godine ukrcaju na „Virdžin galaktik“, suborbitalnu svemirsku letelicu sa astronautskom posadom „Space Ship 2“. Astronauti su obučavani u Filadelfiji na nultim gravitacionim letovima, a omogućeno im je i da se upoznaju sa vasijskim letelicama napravljenim u Kaliforniji, te da prisustvuju probnim letovima u vasijskoj luci u Novom Meksiku.

Firma „Rival Virdžina aeroprostor“ rezerviše i naplaćuje po 95.000 dolara za suborbitalnu kartu za letenje „Linksom“, vasijskim vozilom, to jest raketom s pilotom i dva sedišta. To vozilo troši tečno gorivo koje se reciklira, a uzleće i prizemljuje se horizontalno kao znak da putovanje svemirom ulazi u glavnu orbitu.

Rizici na putu u svemir

Na seminaru posvećenom svemirskim putovanjima, pored ostalih, govorio je **Nik Hjuž**, predstavnik specijalizovane advokatske kancelarije. On je podsetio da je ovog 1. februara navršena decenija od katastrofe svemirske letelice „Kolumbija“, u kojoj je stradala sedmočlana posada. Letelica se raspala iznad

južnog dela severne Amerike, a njeni delovi pali su na teritoriju Teksasa i Luizijane. Na dan održavanja seminara sponzorisanog od međunarodnog brokera za vasionu kao dela „Lojdovih“ AON brokera, procurile su vesti o padu jednog komercijalnog satelita.

Raketa „Zenit 3 SL“ pala je u ekvatorijalni deo Pacifika samo nekoliko minuta posle poletanja sa pokretne platforme, a njen intelsat-satelit za komunikacije završio je na okeanskom dnu. Odšteta za tu, dosad najveću štetu na tržištu vasijskih letelica procenjena je na 400 miliona dolara. Hjuze je na seminaru upozorio i da neki od entuzijasta uključenih u posao sa svemirskim letovima, a i ljudi koji su potpisali da preuzimaju odgovornost za letove u suborbitalnom prostoru, nisu preuzeli i odgovornost za sve operative i zakonske rizike skopčane s takvim avanturama. Svaka šteta na vasijskim letelicama može da prouzrokuje i ljudski gubitak, a uvek je reč o vrtoglavih iznosima za odštetu.

Hjuze je istakao da se zakonski okvir odgovornosti u vezi sa osiguranjem vasijskih letova zasada razvija s nedovoljnim brojem odredbi u međunarodnim sporazumima. Na primer, letovi „Virdžin galaktika“ registrovani su kao domaće kružne ture do i od Novog Meksika. Neprecizan zakonski okvir još omogućuje inicijatorima vasijskih letova da zaobilaze odgovornost za eventualnu štetu i da tada budu potencijalna finansijska mrlja za državu gde se desio štetni događaj sa svemirskom posadom i vozilom.

Izgubljeni u vasioni

Pitanje je da li će se ubuduće razvijati osiguranje za putovanja u svemir. Poneki od vasijskih turista dosad su imali polisu osiguranja u slučaju nezgode.

Dejvid Vejd, stručnjak za polise u vezi sa vasijskim turizmom iz „Lojda“, pretpostavlja da će uskoro i drugi veliki osiguravači ponuditi polise koje obuhvataju rizike za suborbitalne letove, a i otkazivanje pokrića. Među rizicima koji se planiraju za međugalaktička putovanja jeste čak i pokriće u slučaju gubitka prtljaga. To izazova dilemu gde bi mogao da se zagubi prtljag ako putnici poleću i sleću na isto mesto, a da u međuvremenu ne napuštaju svemirsku letelicu?

Na dnevnom redu je već odluka da se tur-operaterima omogući da pribave osiguranje za svoje vasijske brodove, pri čemu će polisa za osiguranje trećih lica biti obavezna.

Vejd se osvrnuo i na činjenicu da će se tehnologija svemirskih letelica razvijati istovremeno sa rastom popularnosti putovanja na vasijske destinacije. To ujedno znači i proširenje tržišta vasijskog osiguranja i avio-osiguranja.

Najviše nedoumica nameće sledeće pitanje: kako utvrditi vrednost tih polisa s obzirom na to da jedna važna stavka nije definisana – da li su letelice rakete sa krilima ili su avioni kojima upravlja raketa? Vejd je izneo i nedoumicu oko toga u kojem trenutku avio-osiguranje prelazi u rizik svemirskog transporta i obrnuto, te da li se to dešava u času kad se letelica utovari? Ili se to događa kad se motor upali, ili kad pređe granicu od 100 kilometara nadmorske visine, ili na putu nazad, kad sleće?

Tim Vejkmen, zastupnik AON-a, međunarodnih brokera koji posluju sa „Lojdom“, tvrdi da postoji sve veće interesovanje za osiguranje svemirskog transporta na avionskom i na vasijskom tržištu osiguranja, pa su mnogi „Lojdovi“ osiguravači već na terenu. On veruje da će te vrste polisa naći klijente koji traže konkurentne, inovativne osiguravajuće usluge. Tržište osiguranja stoji i pred sledećim izazovom: šta obuhvata osiguranje prvog supersoničnog aviona?

Izvor

- <http://www.lloyds.com/Search?q=Space+tourism+gets+ready+for+lift+off>

*Prevela i priredila: **Ana Vodinelić, M. A.***